

הצוות לשינוי כלכלי-חברתי

סיכום ישיבה מס' 5 שהתקיימה בירושלים ביום ז' באלול תשע"א, 6.9.2011

נכחו:

פרופ' מנואל טרכטנברג - יו"ר
ד"ר רביעה בסיס
מר אייל גבאי
מר גל הרשקוביץ
מר שחר כהן
עו"ד רו"ח מיכל עבאדי-בויאנג'ו
ד"ר קרנית פלוג
ד"ר שלומי פריזט
פרופ' פנינה קליין
ד"ר טלי רגב
ד"ר אבי שמחון

כמו-כן, השתתפו:

מר ראובן חביב - מרכז הצוות
עו"ד אבי ליכט
גב' נועה נוף-שטיינר
מר גדי פרנק
ד"ר עדי ברנדר
מר יהודה נסרדישי
גב' יעל מבורך
מר שרון אחדות
מר יובל אלגרבל
נציגי לשכת התקשורת של ראש הממשלה
צוות תמלול

פרופ' טרכטנברג פתח את הישיבה.

פרופ' טרכטנברג:

בשבוע שעבר קיימנו את המפגש האחרון עם נציגי המאהלים, והיום נפגשנו עם יו"ר התאחדות הסטודנטים, מר איציק שמולי. הצוות יקבל דיווח על כל מהלכי ההדברות. נמצאים בשלב הקריטי ומתקרבים להסכמות ברוב התחומים, גם במשמעויות המאקרו-כלכליות. עוד יש ללטש את הכל ולהפוך את הכל לדו"ח קונסיסטנטי.

צוות מסים

מצגת של צוות המסים - הוצגה ע"י פרופ' קנדל:

- צוות מסים
 - עקרונות הצוות: שמירה על אחריות פיסקאלית; המשך מגמת צמיחה; שמירה על פרוגרסיביות של מערכת המס; הורדת יוקר המחיה; ועזרה להורים לילדים קטנים (התמקדות באוכלוסיה זו)
 - נטל המס
 - נטל המס בישראל ירד משמעותית בשנים האחרונות, והוא נמוך כיום מהממוצע במדינות ה-OECD. בשנת 1985 היו המסים גבוהים מאד, ועכשיו הם מעט מתחת לממוצע
 - מתווה המס - מיסוי ישיר: המיסוי הישיר פוחת
 - מתווה המס - מיסוי ישיר
- הורדת השיעורים פוגעת בפרוגרסיביות של המס הישיר.

- מתווה המס - מיסוי עקיף: בעשור האחרון, נטל המסים העקיפים נשאר יציב
- מתווה המס
 - o רמות המס הישיר הנוכחיות סבירות ביחס לעולם
 - o ההורדה תרמה לצמיחה, אך פגעה בפרוגרסיביות
 - o האם המשך ההוראה הוא overshooting?
 - o ההמלצה - הקפאת מתווה המס הנוכחי לחמש שנים - הקפאה/ביטול
- הקפאת מתווה המס
 - o הקפאת הפחתת מס על היחידים, חברות ומיסי הון, וביטול הפחתת 0.5% במע"מ
- ההכנסה הצפויה: ממס על יחידים - 7.6 מיליארד ש"ח עד 2016 ומס חברות ורווחי הון - 4.2 מיליארד ש"ח עד 2016.
- "תיקונים" בשיעורי המס: מסים ישירים; תשלומי ביטוח לאומי; מיסוי עקיף; בלו על הדלק; מכסים ומסי קניה
- מסים ישירים
 - o העלאת מדרגת המס העליונה במס על יחידים - תוספת מדרגה
 - o העלאת מס חברות
 - o העלאת מס רווחי הון (דיבידנדים + ריבית)
 - o תיקון ה"גיבנת" בביטוח הלאומי - זה חשוב כי אנשים רבים הפכו משכירים או עוסקים מורשים לחברות כדי לא לשלם
- תשלומי ביטוח לאומי
 - o העלאת חלקו של המעביד בתשלומי הביטוח הלאומי. אמנם לא ניתן לנצל כספים אלה, אך במסגרת ועדה שדנה באיתנות הביטוח הלאומית, אפשר לייצור קרן. הכסף עובר להבטחת פנסיה/קצבאות בביטוח הלאומי, כדי שלא נצטרך להוריד קצבאות.
- מיסוי עקיף
 - o הורדת מע"מ אפשרית - יש הסכמה שלא להוריד את המע"מ כי זה לא יעיל. רק שליש מההורדה עובר לצרכן, וחלק מזה - לצרכנים הכבדים.
 - o ביטול הורדה מתוכננת של 0.5%.
- בלו על הדלק
 - o נכון להיום, בשנת 2012 צפויה העלאה של 40 אג'. בנוסף, צפויה עליה בסולר ובפחם. לאור מחירי הדלק המאמירים, יש לשקול ביטול של חלק מהעלאה זו.
- מכסים ומיסי קניה
 - o "ועדת קדמי" וצוות יוקר המחיה דנים בנושא זה.
 - o נלקחה בחשבון הורדת מכסים ומיסי קניה בסך 1.5 מיליארד ש"ח.
- סיכום ההצעות שיש לגביהן הסכמה:
 - o הקפאת מתווה מיסי יחידים וחברות
 - o העלאת מדרגת המס העליונה תוך תיקון ה"גיבנת" בביטוח הלאומי
 - o העלאת מס חברות
 - o ביטול הפחתת מע"מ
 - o העלאת חלקו של המעביד בתשלומי הביטוח הלאומי
- שינויים נוספים במערכת המס - הצעות
 - o נקודת זיכוי נוספת לגברים עם ילדים קטנים
 - o מע"מ דיפרנציאלי

- מס יסף
- מס ירושה
- שינויים בקרן השתלמות
- נקודת זיכוי לגברים עם ילדים
 - הוספת נקודת זיכוי לגברים עם ילדים בגילאים 0 - 2 (גילאי 0, 1, ו-2), וגם לאמהות חד-הוריות
 - גברים נוטים להגיע לסף המס יותר מאשר נשים
 - בנוסף לצעדים של צוות שירותים חברתיים
 - עלות צפויה - 650 מיליון ש"ח
- הובהר שנקודת הזיכוי היא בנוסף לנקודת הזיכוי שכבר יש לאישה. זאת השלמה להרחבת השירותים
 - סבסוד - מגיל 3 (צוות שירותים חברתיים).
 - נצטרך להחליט אם סכום זה עדיף כאן, או במקום אחר.
- מע"מ דיפרנציאלי (יש הסכמה נגד הצעה זו)
 - היתרונות: נהוג בכל מדינות אירופה, מלבד דנמרק; פרוגרסיבית (האמנם?)
 - החסרונות: לא ניתן לגידור; קושי בגביה ובאכיפה
 - כל ירידה בדבר אחד, מעלה במקום אחר.
 - חברי הצוות מתנגדים - מאד - להצעה להנהיג מע"מ דיפרנציאלי.
 - הערת ד"ר רגב: אם נהוג בעולם, סימן שהוא בר-ביצוע.
 - פרופ' קנדל השיב שבמדינות שבהן נהוג מע"מ דיפרנציאלי, אין חקיקה פרטית.
- מס ירושה
 - נהוג בעולם באחת משתי צורות: מס על היורש עצמו או מס על הירושה, בטרם הועברה ליורש
 - זה מחייב קיומו של מס מתנות, למניעת התחמקות. כמו-כן, דרוש דיווח נרחב יותר מאשר נהוג היום.
 - אינו מכניס כסף רב.
- מס ירושה
 - יתרונות: מס צודק (?); על פי שיעורי הגביה במדינות בהן נהוג, שיעור הגביה עומד על 0.13% של התוצר.
 - חסרונות: חובת דיווח מורחבת; תפעול מורכב; כר פורה לתכנוני מס והתחמקויות - בריחת הון
- קרנות השתלמות
 - משפחות צעירות סובלות מבעיות נזילות, לאור עלות גידול הילדים. באותה העת, הן ממשיכות לחסוך בקרנות הנפתחות רק לאחר שש שנים. ניתן לאפשר למשפחות אלו לקבל אותה הטבה בנטו.
 - זה פתרון שאינו עולה כסף נוסף, אך מעלה את הנטו ב- 10% - 12%. אין קונסנזוס על הצעה זו.
 - זאת הטבת מס שאינה עולה כסף כי לא גובים את הסכום והוא לא נצבר. ההצעה רק עבור אנשים עם ילדים קטנים, והיא נועדת להעלות את הנטו.
 - מר נסרדישי הבהיר: פירוש הדבר - שחרור ממס על חלק מהעבודה. לדעתו, זה תקדים מסוכן.
- בלו על הדלק
 - יצירת מנגנון פשוט שיאפשר קיבוע סך המס הנגבה לליטר דלק. הכוונה היא שהבלו והמע"מ ביחד יהיה קבוע.
 - חברים אחדים העירו שיש מוצרים במצב דומה - למשל, הלחם.

- מר גבאי ציין שההצעות הן טובות ורצוי לחשוב אם רוצים ללכת עמוק יותר בדברים מסוימים ולצמצם בדברים האחרים. כלומר - אם רוצים להתמקד. אולי אפשר לתת יותר מנקודת זיכוי אחת לגבר, כפי שניתנת לאישה.
- עו"ד רו"ח עבאדי-בויאנג'ו הדגישה שישנם מסים על מעסיקים, וגם תשלומים לביטוח הלאומי. צריך לשאול - מה זה עושה למעסיקים? האם זה פוגע בתחרותיות? צריך לדעת מה המשמעות. היא הבהירה שהיא אמביוולנטית לגבי ההצעה על קרן ההשתלמות.
- פרופ' קליין הדגישה כי נקודת המוצא היתה שמירה על התקציב, אך מנקודת מבטו של האזרח הקטן - מה תהיה המשמעות של הצעדים? המשמעות לאזרח חסרה. כמו-כן, מה ההטבה המיידית?
- מר כהן ציין שרשות המסים הוא כאילו רשות לצדק חברתי. כאן לא היה שום ערעור על יסודות המיסוי בעשרות השנים האחרונות. לדעתו, אפשר לזהות את החברות שהוקמו כדי לחמוק ממס: זה אפשר, אך לא ברור אם זה כדאי. יש להמחיש את הרגשת הצדק החברתי. לגבי מס ירושה - הוא נהוג בכל העולם ומכניס כסף רב. [הערת מר נסרדישי - ההכנסה הצפויה - כ-700 מיליון - 1 מיליארד ש"ח לחמש שנים]. תחושת אי-הצדק חשובה - יהיו השפעות עקיפות. הוא שאל - מה לגבי ההון השחור? ההון השחור בארץ הוא הגדול ביותר במדינות ה-OECD, לפי הערכת פרופ' דן בן-דוד - כ-28%.
- פרופ' קנדל הבהיר שיש הצעה ל-tax amnesty לאלה שלא דיווחו על הכנסה, ולאחר מכן לאכוף את גביית המס. הצעה כזאת תכניס אנשים רבים לבסיס המס.
- מר כהן המשיך והדגיש כי אין להחליף רק את הדיסקט, אלא את המחשב.
- עו"ד ליכט הבהיר שבשנים האחרונות, היו יוזמות להגביר את גביית המס בדרכים שונות: זה יכול לתת רוח גבית חזקה. אם הוועדה תתייחס להון השחור, כפי שהציע מר כהן, גם אם אין בה תועלת כספית גדולה, המסר סמלי וחשוב. רצוי שתהיה אמירה על כך, גם אם יש בכך חריגה. הוא הבהיר שישנם כלים להתמודד עם הבעיות של מדרגת מס גבוהה, למשל - הכרה בשכר רק עד סכום מסוים כמוכר לצרכי מס. זה יתן דחיפה למאבק בשכר הבכירים. לדעתו, כלי המיסוי נפסל מהר מדי.
- מר נסרדישי הבהיר שמערכת המס צריכה לשמור על איזונים. כאשר העלו את תקרת המס לביטוח הלאומי, הוקמו חברות רבות. זה ענין של חופש העיסוק, ולא ניתן לטפל בחברות אלה. האיזון חשוב. לגבי מס עזבון - לא התקבלה החלטה סופית על כך בצוות. לדעתו, זה לא דבר רצוי ולכל היותר אפשר יהיה לגבות בין 800 - 900 מיליון ש"ח. זה דורש בירוקרטיה גדולה. [הערת חברים: זה הרבה כסף]. לגבי האכיפה בקשר להון השחור - מספר גדול של פקחים ברשות המסים עוסק בגיוס ההון השחור. מספר הפקחים סטטי למרות הגידול בהיקף ההון השחור. זה עשוי להיות מקור גדול לתוספת הכנסה, אך תידרש תוספת פקחים. לגבי שכר הבכירים - הוא ציין שהוא נגד מס. דרושה רגולציה, אך לא מס: קיימים כלים אחרים. אסור לקבוע מדרגת מס רק על אלה - אפשר על כולם. לגבי נושא האופציות למנהלים - זה למעשה שכר. רשות המסים, עם כוח-אדם נוסף, יוכל לגבות עוד כמה מיליארדים בשנה.
- ד"ר בסיס הביעה תמיכה בדברי מר כהן: צריך לעשות "צדק חברתי" כי זאת המטרה שלנו. יש להעלות את המס על ההכנסה הגבוהה ולצמצם את המס בדרגות הנמוכות. יש להוריד את המס על מוצרי היסוד.
- ד"ר פריזט התייחס לחוק החדש לעידוד השקעות הון, ושאל - מדוע נקבע 75% ליצוא כקריטריון?
- עו"ד ליכט הבהיר שמטרת החוק היתה להתחרות עם החברות הגדולות בחו"ל.
- פרופ' קנדל הבהיר שהיתה הנחה ספציפית, והיא הסתיימה.
- ד"ר פריזט התייחס להצעה לגבי חלקו של המעביד בביטוח הלאומי ושאל - כיצד זה ישפיע על העובדים? האם תהיה השפעה נטו? הוא הדגיש כי הכלכלה השחורה היא חוסר צדק וגם חוסר כלכלה. דיווח כללי יתרום מאד. [הערת פרופ' קנדל - אין צורך בדיווח כללי, אלא רק איחוד מאגרים]. מה לגבי החלפת סחורות עם השטחים? האם מטפלים בנושא? [בתגובה, הובהר שהתופעה הולכת ומצטמצמת].

- ד"ר ברנדר התייחס למסרים השונים וציין שהם אינם עושים נזקים, אך אין גם השפעה גדולה. העלאת שיעור המס היא פתרון טוב. יחד עם זה, אין "צדק רוחבי". אין לזנוח את הרעיון להעלות את המס כדי לשפר לאלה שבגיל היעד ולייצור איזונים. הוא הבהיר שמערכת המס נועדה להעביר הכנסה - חלוקת הכסף.
- מר הרשקוביץ הדגיש כי קל להגיד שיש סוג של מס בכל העולם, אך זה לא נבדק.
- ד"ר שמחון הביע הזדהות עם דבריהם של עו"ד ליכט וד"ר פריזט: צריך להראות שיש הגינות. זה חשוב להרגשת הצדק. הנראות חשובה.
- ד"ר רגב התייחסה להצעה על מע"מ דיפרנציאלי וציינה שלדעתה, הרעיון עדין טוב. לגבי ההצעה לנקודות זיכוי לגברים עובדים עם ילדים: יש לזה מספר יתרונות אך היא פחות פרוגרסיבית.
- פרופ' מלניק: 1 - אין בשורה גדולה, אלא רק שינוי בתמהיל. לפחות בחלק מהדברים, תתורגם ההפחתה של המס העקיף לצרכן. צריך לדאוג לכך. 2 - לגבי תוספת למס הישיר והורדת מס העקיף - יתכן ובעתיד נזדקק לתוספת מס כדי להיצמד למתווה. 3 - חלק מהדברים אינם בקונסנזוס. 4 - על הוועדה להתייחס להון השחור: חייבים להתייחס אליו. כמו-כן, גם לשכר הבכירים. אסור לא להתייחס לנושאים אלה.
- ד"ר פלוג ציינה שעד כה, נעשו תרגילים מלמטה למעלה. בסוף, צריך להתחבר ל-מלמעלה למטה, שהוא המאקרו. המינון צריך להיות מותאם. היא התייחסה לקרנות ההשתלמות וציינה שלדעתה, ההצעה מסורבלת ומסובכת. למעשה, ההטבה בקרן היא רגרסיבית. לעומת זה, הרעיון של נקודת זיכוי לאבות, בשילוב עם הגדלת מס הכנסה שלילי לאבות שאינם מגיעים לסף המס, הוא דבר טוב. צריך להרחיב את היצע מעונות היום אך לזה דרוש זמן. היא התייחסה לחוק עידוד השקעות הון וציינה שהחוק עבר רק לאחרונה, אך הנחת היסוד שלו היתה - הפחתת מס חברות. צריך לחשוב על רמת הסבסוד שרוצים לתת. המע"מ הדיפרנציאלי הוא בעייתי ויהיה קשה לגבות אותו ולהגדיר את התחומים השונים.
- מר הרשקוביץ הדגיש כי ההכנסה הצפויה בעקבות ביטול הפחתת מסים - היא לפחות 30 מיליארד ש"ח (במשך חמש שנים). לגבי מסים עקיפים - סדר הגודל - כ-4-5 מיליארד ש"ח אשר ילך ישר לאזרח ולתגבור התחרותיות. זה דבר טוב. אלה אינם שינויים קלים ואין עליהם מחלוקת. הוא התייחס להצעה למס עזבון וציין שאמנם יש יתרון בנראות, אך אם אין משמעות - יש בעיה. דרושים איזון ומידתיות. לגבי נקודות זיכוי לאבות - זה לא משלים אלא תחליף לסבסוד. לא כל דבר חייב להיות מיידית. דרושה עקביות מול המדיניות. לכן, האפקטיביות והפרוגרסיביות חשובות. אם מסתכלים לא רק על הרכב הסבסוד, ומסתכלים על המבנה - זה דבר אחר. באיזה מידה רוצים לפקח על מעונות - האם רוצים סבסוד אוניברסלי, או מה בדיוק ייבדק? האם תיבדק רק רמת הבטיחות במעונות? לגבי ההצעה למע"מ דיפרנציאלי - בעולם הולכים לכיוון של מע"מ אחיד. ככלל, חשוב שוועדת המיסוי תלך בכיוון ברור ומוסכם. לשינויים פשוטים יש משמעות גדולה.
- מר נסרדישי ציין שהנראות היא חשובה, אך אין לעשות צעדים שמאוחר יותר נתחרט עליהם, רק לשם הנראות. הוא התייחס לחוק לעידוד השקעות הון וציין שהוועדה לנושא עבדה וחקרה במשך זמן רב. יכול להיות שאפשר היה לצמצם הטבות, אך הוא הציע לא לעשות צעדים חפוזים במערכת המס, כי קשה לתקן דברים. אסור לעוות את מערכת המס.

פרופ' טרכטנברג:

- פרופ' טרכטנברג הודה לצוות המיסוי וציין שהושמעו דברים מזוויות שונות. זו הזדמנות יוצאת דופן לעשות מספר מהלכים במערכת המס - לא על מנת לתקן עיוותים, אלא בהקשר של אי-שוויון תוספתי.
- זה מתחבר גם לגרעון לאורך-זמן. לאחרונה, התרחשו שינויים גדולים בעולם ויהיו השלכות על הצמיחה כאן. זאת הזדמנות לעשות סדר, אך בכובד ראש ובזהירות.

מערכת מס נבחנת גם על הפשטות שלה, ואין לשכוח את זה. קריטריון לבחינת הצעדים צריך להיות - האם הצעד מגביר את הפשטות או את הסרבול?

קריטריונים לבחינת צעדים :

- א. יש להציג צעדים שהם בקונסנזוס ולבחון את הצעדים, קודם כל, לפי המטרות של הצוות (אחריות פיסקאלית היא אילוץ ולא יעד) - מידת התרומה של הצעד להגברת השוויון או הורדת יוקר המחיה.
- ב. עלויות או קשיי הביצוע
- ג. ישימות פוליטית - האפשרות לבצע את הצעד
- ד. כמה כסף זה יביא למטרות שציינו?
- ה. צריך להרגיש את העוצמה של המהלכים - אם יש דבר שמרגישים במלואו - יש ללכת על זה. העוצמה שגלומה בצעד מסוים הוא חשוב.

פרופ' טרכטנברג הבהיר שלדעתו, נושא **ההון השחור** חשוב ודרושה אמירה על כך, למרות שהנושא הוא מעבר ליכולת הוועדה. יש השפעות מגוריות ויש השלכות נרחבות לנושא, ודרושה אמירה שתתניע תהליך: זה ישרת את כל מטרותינו ומעבר לכך.

חשוב לבדוק את **האימפקט** - לטוב או לרע - עבור הצרכן, לכל הצעדים. אפשר "לעשות חושבים" על האימפקט, וזה חשוב.

לגבי **חוק עידוד השקעות הון** - פרופ' טרכטנברג ציין שאין לו דעה על כך ודרוש דיון עקרוני. אין למנוע דיון מהסיבה שהחוק חדש ועבר רק לאחרונה. המצב במדינה היום איננו מה שהיה לפני חודש: המציאות שונה. אם יש יכולת להגיד אמירות על כך, אז צריך להגיד. אין להיות כבולים בעיתוי של דברים (למשל - העובדה שהחוק עבר רק לאחרונה).

לגבי **העמקת הגביה** - אם אפשר לבצע דבר משמעותי וגדול מבלי לגרום להגדלת הבירוקרטיה - צריך לבחון אותו. אין לשלול על הסף הוספת אנשים לצורך זה, למרות שאנו נגד בירוקרטיה.

פרופ' טרכטנברג ציין שהוא מעדיף לא להתייחס להצעה **למס ירושה**, אך יש לבחון את ההצעה לפי הקריטריונים שהוצגו לעלי.

לגבי **שכר הבכירים** - זה נושא כבד ומנקר עיניים ולב. יחד עם זה, לא ברור אם מערכת המס היא המקום לטפל בנושא. צריך לבחון את הנושא ולהציג יתרונות וחסרונות של טיפול בנושא ע"י מערכת המס. [פרופ' קנדל הבהיר שוועדת שרים מטפלת בנושא ותגיש את המלצותיה בקרוב]. הנושא דורש התייחסות.

פרופ' טרכטנברג הבהיר שב"ישימות פוליטית" הכוונה למונח הרחב - התועלת ולא ל"nitty-gritty" של הפוליטיקה.

פרופ' טרכטנברג הדגיש כי קרובים לסיכומים טובים. כלי המיסוי הוא הכלי המרכזי לשינוי חלוקת ההכנסות.

סטטוס ואבני דרך להמשך עבודת הוועדה

פרופ' טרכטנברג הבהיר שברור שתאריך היעד - 15.9.11 - אינו ריאלי. הוא הבהיר שטרם דיבר על כך עם ראש הממשלה, אך יבקש לדחות את מועד הגשת הדו"ח עד ל-22.8.11. דרוש מאמץ נוסף.

מר אלגרבלו הציג מצגת בנושא "סטטוס ואבני דרך להמשך עבודת הוועדה"

- אבני דרך להמשך עבודת הכתיבה

- סיום שלב גיבוש טיוטות הצוותים - 11.9.11
- כתיבת פרק ההשקפה הכללית - זה עיקר ההמלצות

- גיבוש לוחות מסכמים
 - עריכה ואחדה של טיוטות הצוותים - דרוש סנכרון ותמצית ותקציר
 - עיקרי הדו"ח - לוחות מסכמים
 - לדוגמה - צוות דיור : צעד המדיניות המומלץ, ממדי תפוקה, לויז' לביצוע ומדד התוצאה
 - עיקרי הדו"ח - לוחות מסכמים - עלויות והכנסות
 - לוח זמנים להמשך עבודת הוועדה
 - 11.9.11 - העברת טיוטות וסיכום מפת כלים מסתמנת
 - 15.9.11 - העברת חומרים
 - 18.9.11 - יום דיונים מרתוני
 - 22.9.11 - הגשת הדו"ח
- פרופ' טרכטנברג הדגיש כי שני התאריכים החשובים הם - 11.9.11 ו-18.9.11.

דיון על לוח הזמנים :

- מר כהן ציין שרצוי להזכיר את הצעדים או מרכיבים שנבדקו ונפסלו.
- פרופ' טרכטנברג הבהיר שזה יופיע בדוחות הצוותים.
- ד"ר פלוג הבהירה שצוות המאקרו התכנס פחות כי מחכים להמלצות הצוותים. הצוות יוכל להתכנס בשבוע הבא. לכן, לא נראה לה אפשרי לעמוד בלוח הזמנים. הצוות חייב לקבל סיכומי העלויות ומקורות המימון.
- פרופ' טרכטנברג הבהיר שצוות המאקרו חייב לקבל את כל החומרים עד ליום 11.9.11, ולהגיש את הטיוטה שלו עד ה-15.9.11.

צוות שירותים חברתיים (ציבוריים)

מר הרשקוביץ :

התחולה של הנושא רחבה מאוד ומורכבת. עדיין נמצאים בתהליך של דיונים. הצוות החליט להתמקד במספר נושאים, והיום נציג רק נושא אחד, שהוא המשמעותי ביותר.

מצגת - הוצגה ע"י מר הרשקוביץ :

- מטרות
 - צמצום פערים ע"י הגדלת שירותים
 - שוויון בנשיאה בנטל
 - העלאת שיעור ההשתתפות בעבודה
 - הפחתת יוקר המחיה
- תחומי מיקוד
 - מסגרת טיפול בילדים
 - תעסוקה
 - תחבורה ציבורית
 - קצבאות
 - סוגיות-רוחב

חלקה של המצגת שנוגע בילדים בגיל הרך - הוצגה ע"י פרופ' קליין :

- חשיבות הטיפול בילדים
 - סגירת פערים - בין קבוצות שונות
 - מתן הזדמנות לנשים/אמהות לצאת לעבודה. הבחירה לצאת לעבודה צריכה להיות של האם, אך אם היא בוחרת לצאת לעבוד, יש לעזור ולאפשר לה לעשות כך.
 - הבטחת סיכויי התפתחות של ילדים ומניעה של קשיי למידה ובעיות הסתגלות רגשית-חברתית בעיות עיקריות:

1. עלות
2. נגישות
3. איכות

אין רק "לאחסן" ילדים כאשר האם עובדת, אלא להטיב אתם.

המשך המצגת הוצגה ע"י מר הרשקוביץ:

- מסגרות הטיפול בילדים - מפת גילאים ושעות ביום - לוח משעה 7 עד שעה 2; ומשעה 2 עד שעה 4 (מסגרות צהריים) מעונות יום ומשפחתונים - נתונים - לוח
- ילדים בגילאי 0 - 3 במסגרות קבוצתיות - אמדן נתונים - לוח
- בס"ה - כ-50% מהילדים אינם נמצאים במסגרת קבוצתית (כלומר - נמצאים בבית או אצל מטפלת) וכ-50% מהנותרים נמצאים במסגרת עם פיקוח וסבסוד מעונות היום ומשפחתונים - המעורבות הממשלתית הכרה לפי סטנדרטים
- יש הצעת חוק (טרם נחקקה) אשר תדרוש סטנדרט למעונות לכלל המערכת, ולא רק למעונות הציבוריים. יהיה תקנון שיופעל בהדרגה לגבי כל המעונות. אין הערכה על המצב הקיים היום במערכת הפרטית, ועל יחס המעונות הפרטיים לתקנון המוצע. לגבי המחיר - יש פיקוח על המחיר ויש סבסוד לאוכלוסיות מסוימות.
- קריטריונים וזכאות לתמיכה - מבוססים על תעסוקת האם, ואם האב עובד או לומד - זה תנאי סף
- טבלת שכר הלימוד במעונות והסבסוד: התעריף החודשי המפוקח - 1,542 ש"ח לילד ו-2,026 ש"ח לתינוק.
- [ד"ר פלוג ציינה שהסבסוד למעמד הביניים הוא מזערי.]
- מר הרשקוביץ הבהיר שאתמול התקבל מידע על הנעשה בחו"ל. שאלה שהתעוררה היא - האם התור להתקבל למעון הוא סביר? הפרמטר של התור הוא פרמטר אפשרי. המדינה בונה היום, בשיתוף עם רשויות ועם מלכ"רים, וזה סוג נוסף של "סבסוד" שמתבטא בתוך המחיר.
- גני ילדים (גילאי 3 - 4) - מעורבות ממשלתית
- הפיקוח והתמיכה הם באחריות משרד החינוך. יש סטנדרטים של משרד החינוך, וכל המוסדות הם בצו פיקוח על מחירים.
- חוק חינוך חובה - חוק חינוך חובה (מגיל 3) קיים משנת 1985 אך טרם יושם במלואו. למעשה, החוק מיושם מגיל 5.
- גני ילדים - נתונים
- מסגרות צהריים
- חוק יום חינוך ארוך
- יש חוק, אך הוא מופעל רק ב-108 ישובים, בגנים ובבתי ספר בלבד.
- מודלים למסגרות צהריים (הפעלת יום חינוך ארוך)
- יום חינוך ארוך

- צהרונים - בפיקוח ומסובסד
- מיל"ת - תוכנית וולונטרית שמופעלת ע"י קרן רש"י - 30,000 ילדים בכל המודלים, מקבלים הילדים ארוחה חמה, עזרה בלימודים והעשרה.

מר הרשקוביץ:

- למעשה, יש מספר נתיבים שיש לשקול, לקבוע את הכלים שיש להשתמש בהם, ולהתייחס למבנה השוק.
- אפשר לקבל נקודות זיכוי ממס הכנסה, ולקבוע פיקוח על כל המסגרות. כך מסיימים את כל מערכות הסבסוד והקריטריונים.
- צריך להכנס לתהליך של קביעת סטנדרטים בסיסיים (כולל פיקוח על המחיר), וכל גן שנכנס למסגרת הפיקוח, יזכה בסבסוד. אין סבסוד מלא בשום מקום.
- הרחבת הגילאים ביום חינוך ארוך. האם לכולם או רק לאוכלוסיות מסוימות? את השאלה הזאת, בודקים.
- מבחן התעסוקה וההכנסה -אלה שאלות שיש לבדוק.
- מר הרשקוביץ הבהיר שלדעתו, חלק ניכר מהגנים הפרטיים עומדים בסטנדרטים וישמחו להכנס למסגרת הפיקוח.
- צריך לראות איך השוק מגיב לשינויים. קיימים מספר כלים שניתן להשתמש בהם.

פרופ' קליין:

- יש תהליך ויש גם מספר מודלים. יחד עם זה, יש גם מספר בעיות:
- יש חסמים וצריך להתייחס אליהם. למשל - ריבוי משרדים ממשלתיים שמטפלים בנושא. רצוי שמשדך החינוך יקבל יותר אחריות כדי שיהיה דגש על ההיבט החינוכי.
- המדינה אומנם בונה, אך לא כל הכסף שהוקצב לבניה מנוצל, ולא ברור מדוע.
- הפרטה - תהליך קביעת הזכאות והסבסוד הופרט או עבר שינוי, והנושא תקוע.
- יש כ-80,000 ילדים בגנים הפרטיים, והרוב נמצאים שם בגלל חוסר ברירה. הכוונה בעיקר למעמד הביניים, והם לא נהנים מהסבסוד הקיים.
- לגבי איכות - נאמר שיש פיקוח של משרד התמ"ת, אך למעשה - ה"פיקוח" מתבטא בביקור אחד קצר במהלך השנה.

פרופ' טרכטנברג:

- פרופ' טרכטנברג הודה לצוות.
- הוא הפנה את תשומת הלב לשוני מצוותים שונים. חלק מהנושאים מוכרים, אך יש נושאים - בפרט בגיל הרך - שלא יודעים כיצד הם צריכים להיות. כאן יש פוטנציאל לעשות נזק בלתי הפיך. בגיל הרך, פן האיכות הוא קריטי. עדיף לא לעשות דבר מאשר לעשות נזק.
- אין לעשות רק "scaling-up" של הקיים, ויש לשים לב לפן האיכות.
- צריך להתמקד בחשיבה בנושאים אלה.
- פרופ' טרכטנברג הדגיש כי תחת הכותרת של "שירותים חברתיים" יש מספר גדול של נושאים נוספים: חרדים, מיעוטים, עובדי קבלן וכן הלאה. לא מדובר דווקא ב"דרמה תקציבית"

פרופ' טרכטנברג נעל את הישיבה.